

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет філології та журналістики

Кафедра української мови та лінгводидактики

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента

ДИСКУРС УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА

підготовки здобувачів освіти
другого (магістерського) рівня

Силабус вибіркового освітнього компонента «ДИСКУРС УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА»
підготовки здобувачів освіти другого (магістерського) рівня.

Розробник: Романюк Світлана, кандидат філологічних наук.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:



проф. Олександр МЕЖОВ

Силабус вибіркового освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри української мови та лінгводидактики

протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри:



проф. Н. М. Костусяк

I. Опис освітнього компонента

Денна форма

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Кількість годин / кредитів <u>120 / 4</u>	галузь знань <u>В Культура, мистецтво та гуманітарні науки,</u> спеціальність <u>В11 Філологія,</u> освітньо-професійна програма <u>«Українська мова та література. Світова література»,</u> ОР <u>магістр</u>	Вибіркова
ІНДЗ немає		Рік навчання – 2
		Семестр – 3
		Лекції – 10 год
		Практичні (семінарські) – 14 год
		Самостійна робота – 88 год
		Консультації – 8 год
Мова навчання: українська		Форма контролю: залік

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові	Романюк Світлана
Науковий ступінь	<i>кандидат філологічних наук</i>
Учене звання	
Посада	<i>доцент кафедри української мови та лінгводидактики</i>
Контактна інформація	<i>т. +48880675001</i> <i>RomaniukSvitlana@vnu.edu.ua</i>
Дні занять	<i>http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700</i>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Силабус вибіркового освітнього компонента «Дискурс українських медіа» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти другого (магістерського) рівня. Опанування вибіркового освітнього компонента має теоретично-практичне спрямування й велике пізнавальне значення, а також відіграє важливу роль у підготовці висококваліфікованих філологів, здатних логічно мислити, об'єктивно оцінювати досягнення лінгвістів і висувати власні продуктивні ідеї.

2. Мета ВОК «Дискурс українських медіа» – опанування найважливіших концептуальних і методологічних знань про специфіку функціонування української мови в медійному просторі ХХІ ст., розуміння загальних закономірностей розвитку медіатексту, стратегій маніпуляції та конструювання ідентичностей, а також формування вмій і навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності в комунікаційній сфері.

До найважливіших завдань ВОК «Дискурс українських медіа» належить глибоке оволодіння теоретичними відомостями про:

- 1) основні етапи та тенденції розвитку українського медіадискурсу, що сприятиме формуванню цілісного та об'єктивного уявлення про роль засобів масової комунікації у сучасному суспільстві;
- 2) мовну політику України в інформаційній сфері, соціолінгвістичні аспекти взаємодії мов у ЗМІ, а також механізми впливу медіа на формування національної ідентичності (зокрема через категорії «свій–чужий»).

До завдань застосовного (практичного) спрямування належить розвиток практичних навичок:

- застосовувати методи критичного аналізу дискурсу для виявлення прихованих ідеологій та маніпулятивних стратегій у текстах масмедіа;
- аналізувати новітні лексичні зміни, неологізми та сленг у соціальних мережах та електронних медіа;
- використовувати здобуті знання для створення якісного, етичного та мовно нормативного контенту в професійній діяльності.

3. Soft skills

До пріоритетів опанування ВОК належить зорієнтованість на формування в здобувачів освіти таких *соціальних навичок (soft skills)*: логічне й критичне мислення; саморозвиток; навички комунікації; здатність керувати своїм часом й розуміти важливість deadline, здатність діяти як відповідальний громадянин, генерувати нові ідеї; діяти відповідно до етичних норм і принципів, норм суспільної моралі; відповідно до професійної етики; здатність до професійного розвитку впродовж життя.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Структура ринку та жанрова специфіка медіадискурсу						
Тема 1. Теоретичні засади та методологія аналізу медіадискурсу	38	4	2	30	2	УВ, ДС /10 балів
Тема 2. Соціолінгвістичні параметри медійного простору: мовна політика та ідентичність	21	4	4	15	2	УВ, ДС / 30 балів
Разом за модулем 1	59	8	6	45	4	40 балів
Змістовий модуль 2. Мовні особливості українських медіа						
Тема 3. Мова соціальних мереж та новітні лексичні трансформації	33	2	4	23	2	УВ, ДС / 30 балів
Тема 4. Маніпулятивні стратегії та мова війни у сучасному дискурсі	28	–	4	20	2	УВ, ДС /30 балів
Разом за модулем 2	61	2	8	43	4	60 балів
Всього годин / Балів	120	10	14	88	8	100 балів

Форми контролю*: ДС – дискусія, УВ – усна відповідь.

5. Завдання для самостійного опрацювання

Організація самостійної роботи здобувачів освіти передбачає поєднання прийомів репродуктивного, частково-пошукового та дослідницького методів. Для забезпечення самостійного опанування матеріалу запропоновано перелік необхідної навчальної, навчально-методичної літератури, із нею можна ознайомитися в бібліотеці, на відповідних сайтах, покликання на які подано в загальному списку джерел.

Готуючись до практичних занять, здобувачі освіти повинні опрацювали теоретичний матеріал, поданий на лекціях та інших запропонованих джерелах; крім того, виконати практичні завдання.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти

Політика оцінювання здобувачів освіти відповідає [«Положенню про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки»](#) та [«Порядку визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки»](#).

Здобувач освіти, сумлінно готуючись й *активно* виступаючи на практичних заняттях із дотриманням *норм академічної доброчесності*, може отримати максимально 100 балів. Мета практичних занять – з'ясувати ступінь засвоєння теоретичного матеріалу та формування вмінь і навичок його застосовувати на практиці.

У разі проведення онлайн-занять (через карантинні заходи, воєнні дії) здобувачі освіти повинні подбати про мікрофон, веб-камеру, справність технічних засобів, що забезпечить успішну віртуальну комунікацію. У такому разі екран має бути ввімкнений у викладача й магістра.

Якщо через об'єктивні причини здобувач освіти не відвідав заняття чи хоче покращити свій результат, то зможе в дні консультацій скласти (перескласти) тему, але не пізніше як за тиждень до дати призначення заліку.

Політика викладача щодо дотримання принципів академічної доброчесності

Навчальна діяльність побудована на послідовному дотриманні прав та обов'язків учасники навчального процесу (викладача та здобувачів освіти), визначених Законом України «Про вищу освіту». Відповідаючи на теоретичні питання, виконуючи завдання до практичних занять та ін., магістри повинні пам'ятати про неприпустимість подання інформації, що не стосується проблематики, а також мають дотримуватися всіх інших норм академічної доброчесності та кодексу етики. У разі їхнього порушення передбачено покарання, зокрема перескладання тем і заліку.

Див.: 1. [Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки](#). 2. [Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки](#).

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Якщо через поважні причини здобувач освіти не відвідав заняття чи хоче покращити свій результат, то в дні консультацій він зможе скласти тему, але не пізніше як за тиждень до дати призначення заліку.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті

За наявності документа про опанування сертифікатного курсу, дотичного за проблематикою до ВОК, здобувач освіти може не складати однієї чи кількох тем (відповідно до кількості зазначених у сертифікаті годин).

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали

Здобувач освіти, який підготував наукові публікації, брав участь у роботі конференцій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт і досяг значних результатів, може отримати додаткові (бонусні) бали, які будуть зараховані як результати поточного контролю з освітнього компонента.

V. Підсумковий контроль

Якщо за результатами поточної роботи магістр набрав менш ніж 60 балів, то він складатиме залік під час ліквідації академічної заборгованості. У такому разі бали, отримані за поточний контроль, будуть анульовані (див.: [Положення про організацію освітнього процесу на першому \(бакалаврському\) та другому \(магістерському\) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#) та [Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки](#)).

На заліку для кожного здобувача освіти передбачено окремий білет, що містить два теоретичних питання. Максимальний бал за кожне питання – 50 балів.

За незгоди з оцінкою здобувач освіти має право звернутися до декана та проректора й вимагати повного розгляду справи.

Перелік питань для підсумкового контролю

Блок 1. Структура ринку та жанрова специфіка

1. Проаналізуйте сучасний стан ринку друкованих та електронних масмедіа в Україні: які тенденції домінують у 2020-х роках?
2. Дайте загальну характеристику сучасним жанрам журналістики: чим відрізняється подання інформації в традиційній газеті та в мультимедійному тексті?
3. Які методи організації тексту є ключовими для новинних повідомлень?
4. У чому полягає специфіка публіцистичного тексту порівняно з інформаційним? Окресліть ознаки аналітичних жанрів.

Блок 2. Мовні особливості та стилістика медіа

5. Схарактеризуйте мову сучасних українських медіа: як поєднуються стандартні норми та експресивні засоби?
6. Визначте роль суб'єктивності в авторському висловленні. Як медіатекст формує підтекст і впливає на сприйняття аудиторії?
7. Які лексичні особливості притаманні мові електронних масмедіа (вебсайтів, е-газет, е-журналів)?
8. Проаналізуйте функціонування омонімії та полісемії в заголовках ЗМІ. Наведіть приклади, коли багатозначність використовують для створення мовної гри.
9. Пароніми в медіатексті: як уникнути помилок у вживанні близькозвучних слів (наприклад, *громадський – громадянський*)?

Блок 3. Лексичний склад та культура мовлення

10. Стилiстичне забарвлення лексики: як книжна та розмовна лексика беруть участь у творенні індивідуального стилю журналіста?
11. Роль неологізмів у мові медіа: як швидко нові слова (окупація, деокупація, прильоти) стають частиною медійного стандарту?

12. Проблема архаїзації та використання застарілої лексики: з якою метою журналісти звертаються до архаїзмів чи історизмів?
13. Явища варіантності в мові медіа: аналіз слововживання згідно з нормами Українського правопису 2019 року.
14. Росіянізми в масмедіа: причини їхньої появи та методи подолання інтерференції в ефірному мовленні.
15. Як впливає мовна стійкість журналіста на чистоту медійного дискурсу в умовах білінгвізму?

Блок 4. Фразеологія та образність

16. Функціонування фразеологізмів у мові ЗМІ: трансформація значень та створення авторських фразеологізмів.
17. Метафоризація медіатексту: як інтерпретувати нестандартні метафоричні фрази в політичній публіцистиці?
18. Епітети та порівняння як засоби емоційного впливу в аналітичних статтях.
19. Використання термінологійної лексики в текстах загальної тематики: процес детермінологізації.

Блок 5. Синтаксис та професійні стандарти

20. Стилiстичні можливості синтаксису: як порядок слів у реченні змінює логічний наголос та акценти новини?
21. Типові помилки у вузькому та широкому керуванні та узгодженні в текстах сучасних журналістів.
22. Особливості використання інверсії та парцеляції (розчленування речень) для посилення динамізму медіатексту.
23. Характерні кліше та штампи журналістського дискурсу.
24. Запозичення в медійній мові: доцільність використання англiцизмів порівняно з питомими українськими відповідниками.

Шкала оцінювання заліку

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Не зараховано (необхідне перескладання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Досвід війни. Медійно-дискурсивний простір сучасної України / за ред. Світлани Романюк. Warszawa: WUW 2024. URL : https://wuw.pl/data/include/cms/Doswiadczenie_wojny_Romaniuk_Svitlana_2024.pdf.

2. Капелюшний А. Типологія журналістських помилок. Львів : ГПАС, 2000. 68 с.
3. Капелюшний А. Росіянізми в телевізійному мовленні і в газетному тексті. *Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць*. Львів : ЛНУ, 2000. Вип. 3. С. 359–368.
4. Кузнецова О. Засоби масової комунікації. Посібник. Вид. 2. Львів : ПАІС, 2005, 200 с.
5. Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки. Київ : Критика, 2010. 655 с.
6. Мітчук О. Нова суспільно-політична лексика сучасних ЗМІ. *Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць*. Львів : ЛНУ, 2000. Вип. 3. С. 43–51.
7. Романюк С. Свої-інші-чужі в українському медіа-дискурсі. Висвітлення проблеми зрадників і «тушок». *Slavia Orientalis*. 2015. Т. LXIV, № 1. С. 135–146.
8. Романюк С. Соціальна мережа Facebook як джерело формування і розвитку українського молодіжного сленгу. *Studia Ucrainica Varsoviensia*. 2014. № 2. С. 235–244.
9. Романюк С. Українська мова в соціальній мережі. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2013. Вип. 8. С. 148–155.
10. Романюк С., Новікова О. Нова лексика в українському медіа-дискурсі та проблема її інтерпретації польськими і німецькими ЗМІ. *Studia Ucrainica Varsoviensia*. 2015. № 3. С. 233–244.
11. Сербенська О. Актуальні проблеми екології української мови та сучасні засоби масової комунікації. *Українська періодика: Історія і сучасність: доповіді та повідомлення VII Всеукраїнської науково-теоретичної конференції / за ред. М. Романюк*. Львів, 2002. С. 42–48.
12. Сербенська О. Ефірне мовлення у взаєминах з усною мовою. *Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць*. Львів 2001.
13. Сербенська О. Суржик: «низька мова», безлад чи мовна патологія. *Мовні конфлікти і гармонізація суспільства: матеріали наукової конференції: 28–29 травня 2001 року*. Київ : Видавничо-поліграфічний цент «Київський університет», 2002. С. 90–93. URL : <http://www.experts.in.ua/baza/doc/download/mova.pdf>.
14. Besters-Dilger Juliane. The Ukrainian Language in Education and Mass Media. *Ukrainian Philology and Linguistics in the Twenty-First Century*. Ed. Michael S. Flier. Harvard Ukrainian Studies 29. 2007. No. 1–4. P. 257–293.
15. Duszak A., Fairclough N. Krytyczna analiza dyskursu. Interdyscyplinarne podejście do komunikacji społecznej. Kraków : Universitas, 2008. 533 s.
16. Język w mediach elektronicznych / pod red. J. Podrackiego i E. Wolańskiej. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe „Semper”, 2008. 199 s.
17. Język w mediach masowych / pod red. J. Bralczyka i K. Musiołek-Kłosińskiej. Warszawa : Upowszechnianie Nauki - Oświata “UN-O”, 2000. 234 s.
18. Romaniuk S. Ukraiński dyskurs polityczny: analiza lingwistyczna. Warszawa-Iwano-Frankiwsk : SOWA Sp. z o.o., 2016. 358 s.
19. Romaniuk S., Kolibaba L. Форми офіційних звертань до осіб в українському медійному дискурсі періоду російсько-української війни (на матеріалі телемаратону «Єдині новини»). *Досвід війни. Медійно-дискурсивний простір сучасної України* : монографія. Warszawa : Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2024. С. P.77–94. DOI: 10.31338/uw.9788323563464.
20. Romaniuk S., Saniewska M. Невдоволені владою: слогани і гасла Революції Гідності в Україні vs протести КОД у Польщі. *Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht 2017*. SOURCE-WORK-ID: 5ec0082dad49b31ccedba190.